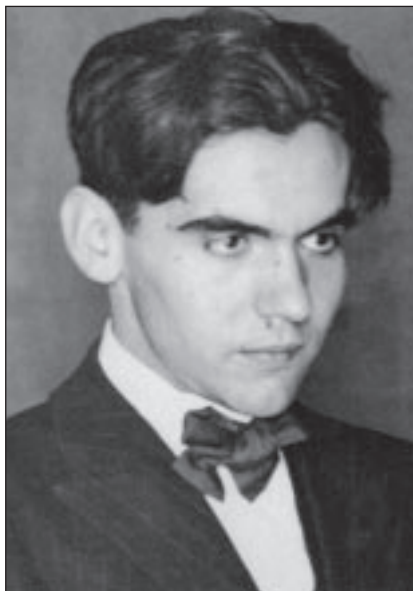

Het tweede alfabet in *Deviant* gaat over bijzondere mensen. Hun overeenkomst is dat zij door hun omgeving of door het psychiatrisch bedrijf als abnormaal werden beschouwd, maar desondanks of juist daardoor een bijzondere betekenis voor de mensheid hebben gekregen.

Federico Garcíá Lorca (1898 - 1936)

*Era la misma
Pena cantando
Detrás de una sonrisa¹*

Federico Garcíá Lorca was achtendertig toen hij aan het begin van de Spaanse burgeroorlog in Viznar (Andalusië) door de Falangisten, de antirepublikeinse rebellen, werd vermoord. Hij werd zonder enige vorm van proces doodgeschoten. Doodgeschoten omdat hij tot de kritische intelligentsia behoorde. De officiële stilte rond Lorca's werk in het Spanje van Franco is dan ook veelzeggend. Zijn onverholven kritiek op alle beperkende sociale normen, zijn hang naar vrijheid van expressie en levenswijze, zijn opkomen voor het gewone volk, werden hem door de Falangisten niet in dank afgenomen, daarom moest hij dood.

Geen enkele Spaanse schrijver van de twintigste eeuw heeft in zo korte tijd de bekendheid veroverd die Federico Garcíá Lorca vandaag de dag geniet. Dat is volkomen terecht, want Lorca was een veelzijdige en intrigerende kunstenaar. Hij schreef proza, poëzie en theaterstukken, was schilder en tekenaar, een goede musicus, speelde gitaar en piano, kon ontroerend zingen en acteren en was ook nog mime-

speler. Sinds zijn kinderjaren schreef en regisseerde hij poppenspelen en zijn leven lang draagt hij zijn marionetten-theatertje met zich mee. Lorca zoekt overal het gezelschap van schrijvers, dichters en componisten. Onder zijn vrienden telde hij Luís Bunuel, de jonge Salvador Dalí, en de kunstminnaar en stierenvechter Ignacio Sánchez Mejías. In woord en beeld was hij een kunstenaar. In zijn korte leven schreef hij van alles: essayistisch en poëtisch proza, reisindrukken, literaire kritiek, een tiental dichtbundels, een lange reeks voltooide en een nog langere reeks onvoltooide toneelstukken, lezingen, en meer dan duizend bladzijden correspondentie. Wie handschriften van zijn literaire werk of brieven van hem ziet, zal versteld staan over de grafische kwaliteit ervan. Lijn en kleur, inktvariatie, versiering van letters of van zijn handtekening. Zijn brieven zijn soms kleine schilderijtjes en staan vaak vol schetsen.

Lorca werd in 1898 geboren in Fuentevaqueros in de provincie Andalusië. Vooral in zijn eerste gedichtenbundels vormt de volkse lyrische tradi-

tie uit Andalusië een belangrijke inspiratiebron. Zijn *Poema del cante jondo* bijvoorbeeld is een verzameling korte gedichten geordend rond enkele traditionele types van de Andalusische *cante jondo*, de 'diepzang' van de zigeuners. In 1919 vertrekt hij naar Madrid, om rechten te studeren. Hij neemt zijn intrek in een select studentenhuus, een initiatief van progressieve intellectuelen. In dat milieu ontmoette Federico het kruim van de toenmalige Spaanse intelligentsia. Vanaf 1925 vond hij vooral aansluiting bij de avant-gardistische bewegingen. In 1929 vertrekt hij voor een jaar naar New York en de Verenigde Staten en keert hij via Cuba weer terug naar Spanje.

In 1931, de republiek is dan een feit, richt hij het reizend toneelgezelschap La Barraca op, een reizend toneelgezelschap, bestaand uit universiteitsstudenten. Met voorstellingen van bekende Spaanse schrijvers, zoals Cervantes, Lope, Tirso en Calderon brengen zij poëzie, toneel en muziek bij het volk, de arbeiders en de boeren. La Barraca reist langs de kleinste boerengehuchten. De bedoeling was de

L

gewone man in zijn eigen milieu, op het dorpsplein of een binnenerf in 'levend' contact te brengen met het klassieke Spaanse theater. Het was een uitstekende leerschool voor zijn eigen theaterwerk. Tussen 1932 en 1936 schreef hij dan ook een aantal tragedies en drama's. Het enorme succes van zijn toneel bracht hem voor langere tijd naar Zuid-Amerika. In de winter van 1933/1934 verblijft hij een half jaar in Buenos Aires waar drie van zijn theaterstukken worden opgevoerd en waar hij de dichters Pablo Neruda en Oliverio Gironde ontmoette.

Over zijn publieke leven is veel bekend, maar zijn privé-leven blijft op een aantal punten een groot raadsel. Onder vrienden en familieleden was zijn vermeende homoseksualiteit een bijna verboden onderwerp, waarover veel gezwegen is. Het gerucht gaat dat hij een relatie heeft gehad met Salvador Dalí. Ook over zijn hartstochtelijke relatie met de beeldhouwer Emilio Aladrén is nauwelijks iets bekend. Lorca was geliefd in vele kringen, vanwege zijn onverwachte optredens, zijn charmes en zijn gevoel voor humor. Maar er zat ook een zwarte en gekweldde kant aan zijn karakter, die ook terug te vinden is in zijn werk. Een onderliggende triestheid, die -zoals sommige vrienden suggereren- te maken had met zijn dubbelleven, er niet voor uit kunnen komen dat hij homoseksueel was. In zijn hele werk zijn de dood en gefrustreerde liefde obsessief terugkerende thema's. Lorca kon midden in een gesprek afhaken en in zichzelf keren, alsof hij in een soort trance ver-

keerde. Lorca noemde die momenten zijn *dramones* (grote drama's).

Lorca heeft zo'n veelzijdig en kunstzinnig leven gehad, dat is eigenlijk niet te beschrijven.

Ik kan maar één ding adviseren: ga je verdiepen in het werk van Lorca, ga zijn gedichten en proza lezen en bezoek zijn theaterstukken. En voor wie van muziek houdt is er een prachtige dubbel cd, waarop zijn gedichten als een soort Spaanse zigeunerballades zijn te horen (*Los Gitanos cantan a Federico García Lorca* van Polygram Iberica S.A.).

👉 Saskia van Dorp

Noot

- 1) Het was de smart zelf die zong achter een glimlach
Federico García Lorca

Literatuur

Federico García Lorca, gedichten in de vertaling van Dolf Verspoor
Meulenhoff Quarto 1985
ISBN 90 290 3535 8

Ian Gibson, Federico García Lorca Biografie
Meulenhoff/Kritak 1998
ISBN 90 290 5387 9

Federico García Lorca De mooiste gedichten
Davidsfonds/Literair, 2001
ISBN 90 6306 435 7

Federico García Lorca 1898-1936
Christian Paepe en Bart Vonck
Petraco-Pandora nv, 1999
ISBN 90 5325 225 8